

Nekoč v zgodovini so menjevali dobrine. Potem smo delali, da smo lahko živeli. Prejemali smo denar za preživetje, pozneje tudi za množične nakupe, zdaj pa očitno spet prihajamo v obdobje menjave. A vedno samo menjamo. Svoj čas, (fizično) moč ali inteligenco. Za denar, dobrine ali svobodo.

Tekst in foto:
DEJAN OGRINEC

Kolikšen je danes »tečaj« solate?

Potem ko je v Ljubljani z zele-menjavo uspešno prebila led Darja Fišer, so člani Slovenskega rodovnega gibanja (SRG) iz Tržiča to zamisel posvojili in zdaj lahko v okviru ekološke tržnice v Pristavi pri Tržiču vsak četrtek popoldne menjujete svoje pridelke, ne menjate, ne kupujete ekološko pridelano hrano iz bližnje okolice. Tržnica se odvija na dvorišču fundacije Vincenc Draksler, Pr'Primožk v Pristavi, vsak četrtek od 16. do 18. ure, vedno pa je tam vsaj eden od obeh iz udarne dvojice SRG, sivolasi in sivobrati Mladen Makarov ali simpatična Nina Bobnar. Sicer so že povzročili nekaj vročih razprav med ljudmi in vprašanja, ali je etično menjevati na prostoru, kjer nekdo prodaja izdelke, za katere plačuje davek in stojnino, ampak na to še ni odgovora. Bo čas pokazal svoje. Podobno se dogaja tudi na Ptujju, tam se

Pravila Tekstilnice:

Oblačila morajo biti oprana, čevlji v parih.

Že doma ločite uporaben tekstil od neuporabnega in kose uporabnega preštejte. Prineseno oddajte v sprejemnici, tam boste dobili listek s številom uporabnih kosov za izmenjavo. Izmenjate lahko največ deset stvari, te skupaj z listkom pokažete v sprejemnici pred odhodom. In še opozorilo: pazite na svoje osebne stvari, predvsem oblačila, ki jih ne želite zamenjati. Drugi tega ne vedo!

ZBOGOM, DENAR?

ne pritožuje nihče. Torej je sobivanje dveh popolnoma nasprotnih pogledov na blagovno menjavni pogled. Na vprašanje, zastavljeno Mladenu Makarovu, po katerem »tečaj« lahko recimo menjamo solato za rdečo peso, ni bilo jasnega odgovora, saj je menjava vedno dogovor med strankami. Če bo veliko solate, se bo verjetno »pocenila«, in nasprotno. Pustimo se presenetiti.

Staro naj gre v prenovo!

Malce drugačna oblika menjave je potekala aprila v avli Srednje šole Slovenj Gradec in Muta pod mentorstvom profesorice Olge Jeznik, tam so maturanti na stojnicah turistične tržnice promovirali svoje zamisli za nove turistične produkte, ki so jih pripravili v okviru 4. izpitne enote poklicne mature, obveščali o njih in jih tržili. Pravijo, da je bil sejem zelo živ.

Posredovalnica Stararoba nova raba društva Kralji ulice je zgled malce drugačne menjave, s katero lahko odrinjene skupine ljudi z uporabo prezrtih virov naredijo nekaj zase in za širšo družbo: sprejemanje in prodajanje odvečnih, rabljenih stvari po nizkih cenah, zaslužek pa je namenjen vključe-

vanju v družbo in zaposlovanju brezdomnih. Projekt, financiran z evropskimi sredstvi, se je zaključil konec leta 2011, posredovalnica pa še naprej deluje samostojno. Poleg prostora v središču Ljubljane so najeli skladiščni prostor v Šiški, tam imajo dvakrat na teden razprodajo. Prostovoljno jim ves čas pomaga znani starinar, lastnik starinarnice v središču mesta in bukvarinar. Med razvijanjem projekta so namreč ugotovili, da je poleg prodaje rabljenih stvari po nizkih cenah ena izmed možnih dejavnosti prodaja starin. Ljudje poklonijo tudi marsikaj vrednega. Če bi jim radi kaj poklonili tudi vi, jim lahko pišete na: stararoba.novaraba@kraljiulice.org ali pokličete na telefonsko številko 059 010 075. Centrov za ponovno uporabo je v Sloveniji še nekaj, zelo hitro jih boste odkrili, če pobrsKate po spletu.

Rešitve iz težav

Kulturno ekološko društvo Smetumet uspešno in vse obširneje deluje že od leta 2007. Njihovo osnovno sporočilo je, da naj smeti gledamo drugače kakor doslej. Ni nam treba za vsako neumnost dirjati v trgovino. Mnoge stvari lahko naredimo sami, od oblačil do kozmetike, od igračk do pohištva, od hrane do frizure. Uporabimo stvari, ki so povsod okrog nas (odpadki, naravne surovine, modrost naših babic, lastno zdravo pamet itn.). In ob tem uživajmo ter se zabavajmo v unikatni ustvarjalnosti! Zmanjšajmo porabo, povečajmo veselje. Zakaj bi kupovali orodje, stroje in opremo, ki jo uporabljamo le nekajkrat na leto? Izposoja širi tudi medso-

edska poznanstva. Popravimo že **končno kolo, luč ali radio, čeprav nas potrošniška logika odvrča** od pravega. Če že res ne gre drugače, reciklirajmo. Iz majice nakit, iz plakatov luč, iz težav nove možnosti! Njihova trgovina Zibka je v ljubljanski Šiški, v uporabo so jo dobili od MOL.

Pozor, vroča razprodaja!

Sredi lepega jesenskega popoldneva se po zatišju otroškega vrisča v prostorih Waldorfske šole v Ljubljani začne nekaj dogajati. Na koledarju je zadnja sreda v mesecu. Kombi pripelje polno vreč, v oranžne majice oblečena dekleta in en fant vsebinsko hitro razprostrejo po mizah v jedilnici. Ob 17. trušč izza vrat izdaja, da je čakajočih ljudi že precej. Nič ni drugače kot pred kakšnim modnim outletom, ki obljublja totalno razprodajo. Ko se vrata odpro, prve obiskovalke oddajo vsebino svojih vreč, izpolnijo listek in se zapodijo med razstavljenimi. Pregledujejo ponudbo, kot da vsa ta procedura ni nič posebnega. A nekaj je drugače. Ni blagajn

in za izbrane obleke ne plačujete z denarjem, ampak z boni. Te si prisluziš tako, da nekaj daš. Torej, prineseš obleko, odneseš obleko (ali čevlje). Gre za eno od zelo uspešnih potez Tekstilnice: obisk je presenetljivo dober, celo narašča, in nikomur se ne zdi več čudno, da se v tistih prostorih ljudje skoraj gnetejo, ko na hitro pomerjajo. Ne moti jih, da je tisto nosil že nekdo drug.

Projekt

Urška Dolinšek je dekle, ki vodi to početje. Denar je prišel iz skladov EU, poleg nje in Helene so zaposlili nekaj šivilj na Koroškem, te izbrane kose tekstila očistijo in predelajo, da oblačila dobijo svežo podobo. Za tekstil na Tekstilnicah poskrbijo prostovoljci društva Ekologi brez meja. Ves projekt je namreč zasnovan širše. V Slovenijo vsako leto uvozimo veliko ton oblačil in hišnega tekstila. Recimo leta 2006 nekaj več kot 18.000 ton (domača proizvodnja ni všteta), kar pomeni 9 kg na osebo, in le 1.114 ton je bilo ločeno zbranih odpadnih oblačil in tekstilij, kar je nekaj več kot pol kg na osebo. To pomeni, da je velika večina odpadnih oblačil in tekstila najverjetneje končala na odlagalščih, med mešanimi komunalnimi odpadki. Zato v okviru Tekstilnice iz starega tekstila Tovarna dela – Tekstil izdeluje industrijske čistilne krpe. So iz različnih materialov, različne kakovosti in dimenzij, različno vpojne. Na vas čakajo tudi čudoviti izdelki v okviru projekta Tekstilnica, ki so jih ustvarile šivilje v Zadrugi dobrote. Najdete jih na sedežu društva Ekologi brez meja v Trgovinici na Grablovičevi 52 v Ljubljani (vsako sredo med 9. in 15. uro, druge delovne dni po dogovoru in najavi po tel. 08 387 88 56), in v Zadrugi dobrote v Meži 134 v Dravogradu (vsak delovnik med 8. in 14. uro) in v spletni trgovini. Našli boste rabljene in predelane obleke ter eko torbice ali se dogovorili za popravo oblačil. Z nakupom boste prispevali k trgovini, ki temelji na načelih socialnega podjetništva, saj socialno ogroženim skupinam in posameznikom omogoča prostor za aktivno vstopanje v svet dela in zaposlitve. ■

Ne čisto običajno pohištvo KARTON VAS PRESENETI

Papir in karton sta kljub zaskrbljenosti za okolje zapostavljena materiala. Toda Primož Antloga se je že pred šestnajstimi leti odločil, da bo iz kartona izdeloval pohištvo. Naredil je že vse, razen postelje.

Tekst: **MATEJA A. HRASTAR**
Foto: **IZTOK DIMC**

Mimogrede vas preslepi, da je les. Prenese tudi resno uporabo, kartonski stol celo več kot stokilogramskega silaka. Preverjeno.

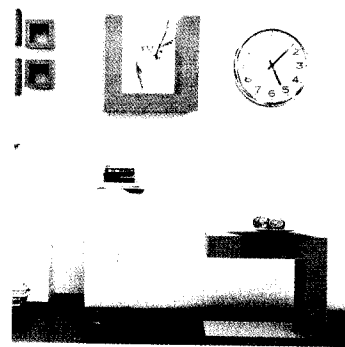
Prinesi, postavi, odnesi

Primož je začel izdelovati manjše predmete, z vse več izkušnjami pa se je lotil tudi večjih. Največji? Sejemska stojnica za projekt Zeleni Kras, ki je bila velika 45 kvadratnih metrov. Vse iz kartona. Pa seveda scenografije za PTL, za Barico Blenkuš in Dragana Živadinova. Največkrat se za karton odločijo, ker si želijo imeti na sceni lahke predmete, da jih lahko igralci predstavljajo sami. Poleg tega so preprosti za transport. Prav tak je bil projekt za fotografa Bojana Breclja in njegov Selffish Portrait Studios, ko je Primož izdelal potujoči fotografski studio, z reflektorji vred. Umetnik je lahko te predmete spravil v dve potovalki in jih nato postavil na naslednji lokaciji.

»Karton me navdušuje, ker je lahek, kar pomeni, da ga z lahkoto prestavljaš po sobi. Lahko ga je oblikovati, ne potrebuješ posebnih strojev. Najboljše pa je to, da lahko predmet iz njega, če se ga naveličaš, zmečkaš in vržeš v smeti. Za papir seveda,« je Primož razložil svoj odnos do tega materiala.

Za oblikovanje kartona potrebuje le nož olfa, škarje, ravnilo in slonovo kost. Ta seveda ni naravna, temveč plastična, uporablja pa se za lomljenje kartona, da ga lažje prepogibamo. Nato sestavljate kot origami. Primož se je učil sam, s poskusi, na izkušnjah.

Ko je začel, je bil karton še manj priljubljen kot sedaj. »Ljudje se ga še vedno bojijo. Menijo, da ni dovolj tr-

den. A to je neupravičen strah,« zatrjuje Primož. Njegovi naročniki so različni: »Niso le hipiji in ekofriki, sploh ne. Večinoma gre za ljudi, ki jih zanima nekaj novega.« Velika prednost izdelkov iz kartona je tudi to, da so vsi izdelani po naročilu, se pravi, da so popolnoma prilagojeni prostoru in željam naročnika.

Postelja še čaka

V primerjavi z lesom je karton kajpak cenejši. Tudi izdelki iz njega so cenejši, še posebno je to opazno pri kompleksnih kosih, kjer je cenejša obdelava. Najdražja je bila omara za televizijo, nekaj takega kot regal za dnevno sobo. Bila je dovolj velika za dva plazemska televizorja in je stala okoli 700 evrov.

Načeloma bi se dalo iz kartona narediti vse, tudi posteljo. »Čakam, da se kdo oglasi, z veseljem bi jo naredil,« se zasmehi Primož. Mize in stole pa je že izdeloval, tudi take zloziljive, da so jih lahko odnesli s seboj na pot.

Najnovejši izdelek, ki se ga je lotil, je nosilec za časopise, ki ga lahko brez vrtnanja pritrdimo na steno. Njegova cena je več kot ugodna, videti pa je takšen, kot bi ga bili kupili v Ikei. Le da je iz kartona. ■

Ko stopite v studio Primoža Antloga na Kodeljevem v Ljubljani, najprej opazite pole kartona vseh mogočih debelin. Šele nato ugotovite, da je pohištvo, ki se na videz skoraj ne razlikuje od običajnega, izdelanega iz lesa, kartonasto. Nenadoma predali nad pisalno mizo niso več predali, temveč domiselno predelan material, ki bi sicer romal v smeti. Šele takrat vidite, da celo sedite na stolu iz kartona in da ste stvari odložili na mizico iz kartona. Ko pa v kotu zagledate kartonasto luč, vam postane jasno, da je iz kartona mogoče narediti prav vse.

Kariera po naključju

Dandanes se nam zdi kartonska embalaža tako samoumevna, da je niti ne opazimo. Toda ko sta brata Kellogg svoje kosmiče za zajtrk prvič zapakirala v kartonasto škatlo, sta začela revolucijo v pakiranju, njena posledica je tudi pogost odpadki, karton. Kartonasta škatla je bila vzrok, da je Primož začel karton predelovati. »Zgodilo se je po naključju,« pravi. Sploh ni imel v načrtu, da bi se posvetil izdelovanju pohištva in drugih predmetov iz kartona. »Kupil sem nov glasbeni stolp, pa nisem imel stola za ceđeje. Zato sem ga izdelal iz kartonaste škatle, v kateri je bil stolp,« se spominja začetkov. Karton se mu je takoj zazdel zanimiv material, kar sploh ni čudno, saj je prav presenetljiv.